

CENTRUM BADANIA OPINII SPOŁECZNEJ

SEKRETARIAT
OŚRODEK INFORMACJI

629 - 35 - 69, 628 - 37 - 04
693 - 58 - 95, 625 - 76 - 23

UL. ŻURAWIA 4A, SKR. PT.24
00 - 503 W A R S Z A W A
TELEFAX 629 - 40 - 89

INTERNET

<http://www.cbos.pl>

E-mail: sekretariat@cbos.pl

BS/58/2001

ETYKA POLITYKÓW

KOMUNIKAT Z BADAŃ

WARSZAWA, MAJ 2001

PRZEDRUK MATERIAŁÓW CBOS W CAŁOŚCI LUB W CZĘŚCI ORAZ WYKORZYSTANIE DANYCH EMPIRYCZNYCH
JEST DOZWOLONE WYŁĄCZNIE Z PODANIEM ŹRÓDŁA

- Ponad połowa badanych (51%) uważa, że immunitet poselski w ogóle nie powinien istnieć, wszyscy powinni tak samo odpowiadać za swoje czyny. Dwie piąte (41%) sądzi, że zasada immunitetu jest słuszna, ale nie powinna dotyczyć takich spraw, jak przestępstwa kryminalne, gospodarcze i wykroczenia drogowe. O tym, że zasada immunitetu jest całkowicie słuszna, przekonanych jest jedynie 3% badanych.
- Ponad połowa ankietowanych (51%) sądzi, że jeżeli przeciwko jakiemuś wysokiemu urzędnikowi państwowemu toczy się śledztwo, ale jeszcze nie udowodniono mu winy, to nie powinien on ustępować z zajmowanego stanowiska, dopóki nie skaże go sąd. Natomiast dwie piąte (40%) uważa, że taki polityk powinien ustąpić, ponieważ jest podejrzany o przestępstwo. W ubiegłym roku 51% badanych było zdania, że zasada domniemania niewinności nie powinna obowiązywać wysokich urzędników państwowych.
- Podobnie jak trzy lata temu, w społeczeństwie powszechne jest przekonanie, że polityk, który złożył fałszywe zeznania pod przysięgą lub przyjął łapówkę, powinien podać się do dymisji (97% i 96% wskazań). Tak samo powinien postąpić polityk, który dopuścił się oszustwa podatkowego lub publicznie powiedział nieprawdę (93% i 84%). W porównaniu z poprzednim sondażem odnotowujemy pewne złagodzenie opinii badanych (wzrost odsetka wskazań „raczej tak”, spadek - „zdecydowanie tak”). Zdaniem 55% respondentów zdrada małżeńska nie jest powodem do ustąpienia z zajmowanego stanowiska.
- Dwie trzecie respondentów jest zdania, że polityk łamiący przepisy ruchu drogowego, biorący udział w nielegalnej demonstracji lub zakłócający spokój współmieszkańców powinien być traktowany przez policję tak samo jak osoba niepełniąca funkcji publicznych (od 64% do 68% wskazań). Jednak w opinii większości społeczeństwa praktyka wygląda inaczej – polityk dopuszczający się takich wykroczeń jest przez policję traktowany łagodniej niż zwykły obywatel (od 73% do 85%).

STOSUNEK DO ZASADY IMMUNITETU POSELSKIEGO

W porównaniu z rokiem 1998 pewnej zmianie uległ stosunek respondentów do zasady immunitetu poselskiego¹. Zmniejszyła się liczba osób sądzących, że immunitet w ogóle nie powinien istnieć, wzrósł zaś odsetek uważających, że zasada immunitetu jest słuszna, ale nie powinna dotyczyć spraw kryminalnych, przestępstw gospodarczych lub wykroczeń drogowych. Nadal jednak ponad połowa badanych (51%) kwestionuje słuszność istnienia samej zasady immunitetu. Ponad dwie piąte (41%) sądzi, że jest ona słuszna, a nie powinna dotyczyć takich spraw, jak np. przestępstwa pospolite. Jedynie 3% ankietowanych uznaje tę zasadę za całkowicie słuszną, jako że chroni ona posłów i senatorów opozycyjnych przed szykanami ze strony rządzących.

Tabela 1

Czy zasada immunitetu poselskiego, stanowiąca o tym, że poseł nie może odpowiadać przed sądem bez zgody Sejmu, jest słuszna czy nie?	Wskazania respondentów według terminów badań	
	1998	2001
	w procentach	
Całkowicie słuszna, bo chroni posłów opozycyjnych przed szykanami ze strony rządzących	4	3
Słuszna, ale nie powinna dotyczyć takich spraw, jak np. przestępstwa kryminalne, gospodarcze, wykroczenia drogowe	33	41
W ogóle nie powinno istnieć coś takiego jak immunitet poselski, wszyscy powinni tak samo odpowiadać za swoje czyny	57	51
Trudno powiedzieć	6	5

¹ Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (131) przeprowadzono w dniach od 6 do 9 kwietnia 2001 roku na liczącej 1036 osób reprezentatywnej próbie losowo-adresowej dorosłej ludności Polski.

Wśród elektoratów partyjnych zasadzie immunitetu poselskiego przeciwni są przede wszystkim zwolennicy PSL (62%), AWS (52%) oraz SLD i UP (49%). Potencjalni wyborcy PO i UW mają do niej odmienny stosunek. Za zlikwidowaniem immunitetu poselskiego opowiada się odpowiednio 35% i 28% zwolenników PO i UW, natomiast większość uznaje zasadę immunitetu za słuszną, ale pod warunkiem, że nie dotyczyłaby ona przestępstw kryminalnych, gospodarczych i wykroczeń drogowych.

Tabela 2

Czy zasada immunitetu poselskiego, stanowiąca o tym, że poseł nie może odpowiadać przed sądem bez zgody Sejmu, jest słuszną czy nie?	Elektoraty ugrupowań politycznych				
	AWS	PO	PSL	SLD+UP	UW
	w procentach				
Całkowicie słuszną, bo chroni posłów opozycyjnych przed szykanami ze strony rządzących	0	6	2	4	2
Słuszną, ale nie powinna dotyczyć takich spraw, jak np. przestępstwa kryminalne, gospodarcze, wykroczenia drogowe	42	59	35	45	71
W ogóle nie powinno istnieć coś takiego jak immunitet poselski, wszyscy powinni tak samo odpowiadać za swoje czyny	52	35	62	49	28
Trudno powiedzieć	6	0	2	2	0

Ankietowani kwestionują zasadność istnienia nieograniczonego immunitetu dla posłów i senatorów, sądząc, że powinien on być zlikwidowany lub przynajmniej ograniczony.

ZASADA DOMNIEMANIA NIEWINNOŚCI WOBEC WYSOKICH URZĘDNIKÓW PAŃSTWOWYCH

Zasada domniemania niewinności oznacza, że aż do wydania przez sąd prawomocnego wyroku uważa się oskarżonego za niewinnego. Wobec osób darzonych zaufaniem społecznym wysuwany jest jednak czasem postulat odwrócenia tej zasady, tak aby pojawienie się uzasadnionego podejrzenia eliminowało potencjalnie nieuczciwego urzędnika. W lipcu ubiegłego roku 51% badanych opowiadało się za wykluczeniem z życia publicznego wysokiego urzędnika państwowego, jeśli jest on podejrzany o przestępstwo, a 41% wyrażało przeciwną opinię. Obecnie odnotowujemy odwrócenie proporcji - ponad połowa respondentów jest zdania, że również w stosunku do wysokich urzędników państwowych

powinna być stosowana zasada domniemania niewinności. Ta zmiana może być spowodowana szeroko omawianymi w mediach przykładami odsunięcia od sprawowania funkcji publicznych osób, które następnie zostały przez sąd uznane za niewinne.

Tabela 3

Jeżeli przeciwko jakiemuś wysokiemu urzędnikowi państwowemu toczy się śledztwo, ale nie udowodniono mu jeszcze winy, to czy, Pana(i) zdaniem:	Wskazania respondentów według terminów badań		
	II 1995	VII 2000	IV 2001
	w procentach		
- powinien on ustąpić z zajmowanego stanowiska, ponieważ jest podejrzany o przestępstwo	51	51	40
- nie powinien on ustępować z zajmowanego stanowiska, dopóki nie skáže go sąd	40	41	51
Trudno powiedzieć	8	8	9

Za wstrzymaniem się od wyciągania konsekwencji do momentu ogłoszenia prawomocnego wyroku sądowego opowiadają się przede wszystkim młodszy respondenci (do 44 roku życia), osoby z wyższym wykształceniem, badani oceniający swoje warunki materialne jako dobre.

W elektoratach wszystkich liczących się ugrupowań politycznych przeważa przekonanie, że jeśli przeciw urzędnikowi państwowemu toczy się śledztwo, nie powinien on ustępować z zajmowanego stanowiska, dopóki nie skáže go sąd. Najsilniej przeświadczeni są o tym sympatycy UW (niemal trzy czwarte osób z tej grupy), najsłabiej - wyborcy PSL. Trzeba zaznaczyć, że niemal jedna piąta zwolenników PSL nie ma wyrobionego zdania na ten temat.

Tabela 4

Elektoraty ugrupowań politycznych	Jeżeli przeciwko jakiemuś wysokiemu urzędnikowi państwowemu toczy się śledztwo, ale nie udowodniono mu jeszcze winy, to czy, Pana(i) zdaniem:		
	powinien on ustąpić z zajmowanego stanowiska, ponieważ jest podejrzany o przestępstwo	nie powinien on ustępować z zajmowanego stanowiska, dopóki nie skáže go sąd	Trudno powiedzieć
	w procentach		
UW	23	74	3
SLD+UP	35	58	7
AWS	42	54	4
PO	42	50	8
PSL	38	45	17

KIEDY POLITYK POWINIEN USTĄPIĆ Z ZAJMOWANEGO STANOWISKA?

W ciągu ostatnich trzech lat nie uległa zmianie hierarchia czynów, które eliminowałyby polityka z życia publicznego, jednak wyraźnie widać, że nastąpiła pewna liberalizacja społecznych ocen. Suma wskazań „zdecydowanie tak” i „raczej tak” w zasadzie się nie zmieniła, z tym że odnotowujemy dość znaczący wzrost odsetka odpowiedzi twierdzących, ale mniej stanowczych.

Tabela 5

W jakiej sytuacji polityk powinien ustąpić z zajmowanego stanowiska? Czy powinien złożyć dymisję, gdy:	Zdecydowanie tak		Raczej tak		Zdecydowanie nie i raczej nie		Trudno powiedzieć	
	1998	2001	1998	2001	1998	2001	1998	2001
	w procentach							
- złożył fałszywe zeznania pod przysięgą	89	82	7	15	3	2	1	1
- przyjął łapówkę	86	78	9	18	4	3	1	1
- dopuścił się oszustwa podatkowego	81	66	14	27	4	5	1	2
- publicznie powiedział nieprawdę	56	51	24	33	14	12	5	5
- zdradzał męża/żonę	16	20	12	17	61	55	11	8

Niemal wszyscy Polacy uważają, że polityk powinien podać się do dymisji, jeżeli dopuścił się krzywoprzysięstwa (97%) lub przyjął łapówkę (96%). Według większości badanych polityk powinien złożyć dymisję również w sytuacji, gdy publicznie powiedział nieprawdę (84%). W stosunku do polityków, którzy dopuścili się oszustwa podatkowego, nastąpiła wyraźna liberalizacja ocen. W porównaniu z rokiem 1998 zmalała (z 81% do 66%) liczba badanych zdecydowanie twierdzących, że politycy ci powinni ustąpić z zajmowanych stanowisk.

Tak jak trzy lata temu, zdrada współmałżonka jest najrzadziej wskazywana jako powód złożenia dymisji, jednak obecnie więcej badanych (wzrost z 28% do 37%) sądzi, że w takiej sytuacji polityk powinien ustąpić z zajmowanego stanowiska.

Tabela 6

W jakiej sytuacji polityk powinien ustąpić z zajmowanego stanowiska? Czy powinien złożyć dymisję, gdy:	Elektoraty ugrupowań politycznych				
	AWS	PO	PSL	SLD+UP	UW
	w procentach				
- złożył fałszywe zeznania pod przysięgą					
Tak	100	95	100	98	100
Nie	0	4	0	2	0
- przyjął łapówkę					
Tak	99	95	99	96	98
Nie	1	3	0	3	2
- dopuścił się oszustwa podatkowego					
Tak	98	95	96	93	93
Nie	2	5	4	6	7
- publicznie powiedział nieprawdę					
Tak	91	84	90	81	71
Nie	9	14	7	14	26
- zdradzał męża/żonę					
Tak	62	28	39	24	35
Nie	34	70	57	68	57

W tabeli przedstawiono zagregowane odpowiedzi „zdecydowanie tak” i „raczej tak” oraz „zdecydowanie nie” i „raczej nie”; pominięto „trudno powiedzieć”.

Elektoraty poszczególnych partii w zasadzie nie różnią się między sobą w ocenie postaw moralnych polityków w odniesieniu do życia publicznego. Wyjątek stanowi publiczne mówienie nieprawdy. Takie postępowanie potępia większość zwolenników poszczególnych ugrupowań partyjnych, z tym że najczęściej sympatycy AWS, a najrzadziej - UW.

Znaczące różnice zachodzą natomiast w ocenie życia prywatnego polityka. Zdrada współmałżonka nie dyskwalifikuje polityka w opinii większości potencjalnych wyborców PO (70%), SLD i UP (68%), UW oraz PSL (po 57%). Pogląd ten podziela jedynie 34% sympatyków AWS², większość jest przeciwnego zdania.

² Por. komunikat CBOS „Ocena polskiej klasy politycznej”, kwiecień 2001.

POLITYCY - RÓWNI CZY RÓWNIJSI

W opinii większości badanych (od 64% do 68% wskazań) policja powinna traktować polityków tak samo jak osoby niepełniące funkcji publicznych. Niemal jedna trzecia respondentów uważa, że policja powinna być bardziej surowa wobec polityka, jeżeli narusza on przepisy ruchu drogowego (32%) czy też zakłóca spokój współmieszkańców (30%). Jedynie nieliczni badani opowiadają się za stosowaniem taryfy ulgowej wobec polityków. Od lipca ubiegłego roku w odpowiedziach na to pytanie nie zaszły istotne zmiany.

Tabela 7

Czy, Pana(i) zdaniem, policja powinna traktować polityka:	Łagodniej niż osobę niepełniącą funkcji publicznych		Tak samo jak osobę niepełniącą funkcji publicznych		Bardziej surowo niż osobę niepełniącą funkcji publicznych		Trudno powiedzieć	
	2000	2001	2000	2001	2000	2001	2000	2001
	w procentach							
- łamiącego przepisy ruchu drogowego	4	2	64	64	30	32	2	2
- biorącego udział w nielegalnej manifestacji	5	5	66	68	24	22	5	5
- zakłócającego spokój współmieszkańców, awanturującego się	4	2	64	66	31	30	1	2

Zdecydowana większość ankietowanych sądzi, że postulowana przez nich równość w traktowaniu polityków i osób niepełniących funkcji publicznych pozostaje w sferze teorii. Zdaniem większości badanych politykowi wolno więcej - policja potraktuje go łagodniej, jeżeli złamie przepisy ruchu drogowego, weźmie udział w nielegalnej demonstracji czy będzie się awanturował. O tym, że w przypadku każdego z wymienionych przewinień policja nie zwraca uwagi na to, czy porządek zakłóca osoba publiczna czy też nie, przekonanych jest tylko od 6% do 11% badanych.

Tabela 8

Jak, Pana(i) zdaniem, policja postępuje w rzeczywistości? Jak traktowany jest polityk:	Łagodniej niż osoba niepełniąca funkcji publicznych		Tak samo jak osoba niepełniąca funkcji publicznych		Bardziej surowo niż osoba niepełniąca funkcji publicznych		Trudno powiedzieć	
	2000	2001	2000	2001	2000	2001	2000	2001
	w procentach							
- łamiący przepisy ruchu drogowego	83	85	10	6	3	2	4	7
- biorący udział w nielegalnej manifestacji	71	73	13	11	4	3	12	13
- zakłócający spokój współmieszkańców, awanturujący się	74	78	12	10	4	2	10	10

Większość badanych przeciwna jest specjalnemu traktowaniu przez policję osób pełniących funkcje publiczne. Jednocześnie jednak zdecydowana większość sądzi, że tego rodzaju zjawisko ma miejsce. Zapewne ta sprzeczność pomiędzy oczekiwaniami a postrzeganą rzeczywistością przyczynia się do nie najlepszego społecznego wizerunku polskich elit władzy.

Badani stawiają politykom wysokie wymagania etyczne w sferze życia publicznego, jednak w ciągu ostatnich trzech lat nastąpiła pewna liberalizacja ocen. Od ubiegłego roku zwiększył się również odsetek ankietowanych, którzy sądzą, że jeśli przeciw jakiemuś urzędnikowi państwowemu toczy się śledztwo, ale jeszcze nie udowodniono mu winy, to nie powinien on ustępować z zajmowanego stanowiska, dopóki nie skáže go sąd.

Respondenci są zdania, że parlamentarzysta jest takim samym obywatelem jak osoby niepełniące funkcji publicznych, a w sytuacji gdy wejdzie on w kolizję z prawem, powinien być traktowany przez policję tak samo jak reszta społeczeństwa.

Połowa badanych opowiada się za całkowitym zniesieniem immunitetu poselskiego i senatorskiego, a dwie piąte za jego ograniczeniem.

Opracowała

Anna GRUDNIEWICZ

A N E K S

Tabela 1. Czy zasada immunitetu poselskiego, stanowiąca o tym, że poseł nie może odpowiadać przed sądem bez zgody Sejmu, jest słuszna czy nie?
 1 - Całkowicie słuszna, bo chroni posłów opozycyjnych przed szykanami ze strony rządzących; 2 - Słuszna, ale nie powinna dotyczyć takich spraw, jak np. przestępstwa kryminalne, gospodarcze, wykroczenia drogowe; 3 - W ogóle nie powinno istnieć coś takiego jak immunitet poselski, wszyscy powinni tak samo odpowiadać za swoje czyny

(%)

	1	2	3	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	3	41	51	5	1035
Płeć					
Mężczyźni	4	45	47	4	491
Kobiety	3	36	54	7	543
Wiek					
18-24 lat	3	51	44	2	148
25-34	1	40	56	2	183
35-44	5	41	49	5	189
45-54	3	38	56	3	227
55-64	2	37	57	4	113
65 lat i więcej	4	38	42	16	174
Miejsce zamieszkania					
Wieś	3	35	53	9	382
Miasto do 20 tys.	4	38	55	3	103
20-100 tys.	2	40	55	3	204
101-500 tys.	3	43	51	3	210
501 tys. i więcej mieszk.	5	56	35	4	136
Wykształcenie					
Podstawowe	4	30	52	14	271
Zasadnicze zawodowe	1	37	58	4	299
Średnie	4	48	47	1	378
Wyższe	4	56	39	1	87
Grupa społ.-zaw. pracujący					
Kadra kier., inteligencja	6	60	34	0	59
Prac. umysł. niż. szczebla	6	54	39	1	95
Pracownicy fiz.- umysł.	2	48	49	1	90
Robotnicy wykwalifikowani	0	29	67	4	85
Robotnicy niewykwalifik.	11	37	46	6	34
Rolnicy	2	40	53	5	70
Pracujący na własny rach.	3	52	44	0	51
Bierni zawodowo					
Renciści	5	29	50	16	112
Emeryci	2	38	50	10	196
Uczniowie i studenci	3	55	42	0	57
Bezrobotni	2	36	58	4	149
Gospodynie domowe i inni	0	23	71	6	39
Pracuje w:					
inst. państw., publicznej	2	45	52	2	146
spółce właścicieli					
prywatnych i państwa	1	55	43	1	72
sekt. pryw. poza rolnict.	5	48	45	2	207
prywatnym gosp. rolnym	1	40	51	8	87
Dochody na jedną osobę					
Do 275 zł	7	34	52	6	157
276-399	0	22	75	3	112
400-549	2	39	55	4	211
550-799	3	45	46	6	145
Powyżej 799 zł	4	51	43	2	176
Ocena własnych war. mater.					
Złe	3	33	57	7	356
Średnie	3	43	49	5	467
Dobre	3	49	45	3	212
Udział w prakt. religijnych					
Kilka razy w tygodniu	6	42	43	8	58
Raz w tygodniu	2	36	55	6	481
1-2 razy w miesiącu	3	39	51	7	192
Kilka razy w roku	5	50	43	2	209
W ogóle nie uczestniczy	1	47	48	3	93
Poglądy polityczne					
Lewica	3	43	53	1	333
Centrum	2	44	51	4	258
Prawica	4	42	52	2	224
Trudno powiedzieć	5	32	46	17	219

Tabela 2. Jeżeli przeciwko jakiemuś wysokiemu urzędnikowi państwowemu toczy się śledztwo, ale nie udowodniono mu jeszcze winy, to czy, Pana(i) zdaniem: 1 - powinien on ustąpić z zajmowanego stanowiska, ponieważ jest podejrzany o przestępstwo; 2 - nie powinien on ustępować z zajmowanego stanowiska, dopóki nie skáže go sąd

	(%)			
	1	2	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	40	51	9	1036
Płeć				
Mężczyźni	39	52	9	491
Kobiety	40	51	9	545
Wiek				
18-24 lat	32	60	9	148
25-34	35	54	12	183
35-44	37	57	6	189
45-54	39	50	10	229
55-64	47	44	9	113
65 lat i więcej	49	41	10	174
Miejsce zamieszkania				
Wieś	41	49	10	382
Miasto do 20 tys.	35	59	6	103
20-100 tys.	45	46	9	204
101-500 tys.	35	56	9	212
501 tys. i więcej mieszk.	40	51	9	136
Wykształcenie				
Podstawowe	44	44	13	271
Zasadnicze zawodowe	38	54	9	299
Średnie	38	54	8	379
Wyższe	38	56	7	87
Grupa społ.-zaw. pracujący				
Kadra kier., inteligencja	39	55	5	59
Prac. umysł. niż. szczebla	40	56	4	95
Pracownicy fiz.- umysł.	41	51	8	90
Robotnicy wykwalifikowani	35	53	11	85
Robotnicy niewykwalifik.	26	59	15	34
Rolnicy	41	49	11	70
Pracujący na własny rach.	27	58	15	51
Bierni zawodowo				
Renciści	43	46	11	114
Emeryci	49	44	7	196
Uczniowie i studenci	35	51	14	57
Bezrobotni	37	54	8	149
Gospodynie domowe i inni	28	61	11	39
Pracuje w:				
inst. państw., publicznej	39	54	7	146
spółce właścicieli				
prywatnych i państwa	44	47	9	72
sekt. pryw. poza rolnict.	36	54	10	207
prywatnym gosp. rolnym	49	40	11	87
Dochody na jedną osobę				
Do 275 zł	36	58	6	157
276-399	44	49	7	112
400-549	38	54	8	211
550-799	40	50	9	145
Powyżej 799 zł	38	55	7	176
Ocena własnych war. mater.				
Źle	47	43	10	356
Średnie	37	54	9	468
Dobre	33	59	8	212
Udział w prakt. religijnych				
Kilka razy w tygodniu	41	51	8	58
Raz w tygodniu	44	47	9	481
1-2 razy w miesiącu	38	52	10	192
Kilka razy w roku	35	55	10	210
W ogóle nie uczestniczy	31	60	9	93
Poglądy polityczne				
Lewica	37	57	6	333
Centrum	40	50	10	358
Prawica	41	54	5	224
Trudno powiedzieć	42	41	17	220

Tabela 3. W jakiej sytuacji polityk powinien ustąpić z zajmowanego stanowiska? Czy powinien złożyć dymisję, gdy **złożył fałszywe zeznania pod przysięgą?** (%)

	Zdecydowa- nie tak	Raczej tak	Raczej nie	Zdecydowa- nie nie	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	82	15	1	1	1	1036
Płeć						
Mężczyźni	82	15	1	1	1	491
Kobiety	81	16	1	1	1	545
Wiek						
18-24 lat	79	19	1	1	1	148
25-34	81	16	1	1	1	183
35-44	79	18	1	1	1	189
45-54	84	13	0	1	1	229
55-64	82	12	3	2	2	113
65 lat i więcej	84	13	0	0	2	174
Miejsce zamieszkania						
Wieś	81	16	1	0	2	382
Miasto do 20 tys.	85	13	1	0	1	103
20-100 tys.	86	12	1	1	0	204
101-500 tys.	78	18	1	2	2	212
501 tys. i więcej mieszk.	82	14	1	2	1	136
Wykształcenie						
Podstawowe	82	14	1	0	2	271
Zasadnicze zawodowe	78	17	2	1	2	299
Średnie	83	15	1	1	0	379
Wyższe	85	12	0	3	0	87
Grupa społ.-zaw. pracujący						
Kadra kier., inteligencja	84	14	0	2	0	59
Prac. umysł. niż. szczebla	81	17	0	1	1	95
Pracownicy fiz.- umysł.	84	15	1	0	0	90
Robotnicy wykwalifikowani	77	15	3	0	5	85
Robotnicy niewykwalifik.	69	31	0	0	0	34
Rolnicy	85	11	0	2	3	70
Pracujący na własny rach.	75	21	3	0	0	51
Bierni zawodowo						
Renciści	79	19	1	0	1	114
Emeryci	85	12	1	0	1	196
Uczniowie i studenci	87	11	0	2	0	57
Bezrobotni	81	15	1	1	1	149
Gospodynie domowe i inni	86	11	0	2	1	39
Pracuje w:						
inst. państw., publicznej	80	18	1	1	0	146
spółce właścicieli						
prywatnych i państwa	80	16	4	0	0	72
sekt. pryw. poza rolnict.	81	16	0	1	2	207
prywatnym gosp. rolnym	84	13	0	1	2	87
Dochody na jedną osobę						
Do 275 zł	80	17	1	2	1	157
276-399	85	12	2	1	0	112
400-549	78	20	1	0	1	211
550-799	84	13	1	1	1	145
Powyżej 799 zł	81	16	1	2	0	176
Ocena własnych war. mater.						
Złe	80	17	1	1	0	356
Średnie	82	15	2	0	1	468
Dobre	85	13	0	1	2	212
Udział w prakt. religijnych						
Kilka razy w tygodniu	87	10	0	0	3	58
Raz w tygodniu	82	15	2	0	2	481
1-2 razy w miesiącu	80	17	1	1	1	192
Kilka razy w roku	81	14	0	4	1	210
W ogóle nie uczestniczy	82	18	0	0	0	93
Poglądy polityczne						
Lewica	79	17	1	2	1	333
Centrum	86	13	0	1	0	258
Prawica	84	14	1	1	1	224
Trudno powiedzieć	78	16	2	1	3	220

Tabela 4. W jakiej sytuacji polityk powinien ustąpić z zajmowanego stanowiska? Czy powinien złożyć dymisję, gdy **przyjął łapówkę?**

(%)

	Zdecydowa- nie tak	Raczej tak	Raczej nie	Zdecydowa- nie nie	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	78	18	2	1	1	1036
Płeć						
Mężczyźni	79	18	1	1	1	491
Kobiety	77	19	2	1	2	545
Wiek						
18-24 lat	77	20	2	1	0	148
25-34	77	18	2	1	1	183
35-44	75	21	3	1	1	189
45-54	77	20	0	1	1	229
55-64	80	13	4	1	2	113
65 lat i więcej	81	14	0	0	3	174
Miejsce zamieszkania						
Wieś	76	19	3	1	2	382
Miasto do 20 tys.	84	14	1	0	1	103
20-100 tys.	82	16	0	1	0	204
101-500 tys.	73	22	1	2	2	212
501 tys. i więcej mieszk.	78	17	2	1	2	136
Wykształcenie						
Podstawowe	75	18	3	0	3	271
Zasadnicze zawodowe	75	20	2	2	1	299
Średnie	81	18	1	1	1	379
Wyższe	80	15	1	2	2	87
Grupa społ.-zaw. pracujący						
Kadra kier., inteligencja	77	18	0	2	3	59
Prac. umysł. niż. szczebla	82	16	1	1	0	95
Pracownicy fiz.- umysł.	84	12	2	0	1	90
Robotnicy wykwalifikowani	71	21	4	1	4	85
Robotnicy niewykwalifik.	70	30	0	0	0	34
Rolnicy	84	12	0	2	2	70
Pracujący na własny rach.	66	31	3	0	0	51
Bierni zawodowo						
Renciści	75	21	1	0	2	114
Emeryci	82	14	1	0	3	196
Uczniowie i studenci	82	15	0	2	1	57
Bezrobotni	72	23	4	1	0	149
Gospodynie domowe i inni	81	15	0	2	1	39
Pracuje w:						
inst. państw., publicznej	77	21	1	1	0	146
spółce właścicieli						
prywatnych i państwa	78	18	3	1	0	72
sekt. pryw. poza rolnict.	76	19	1	1	3	207
prywatnym gosp. rolnym	83	14	0	1	2	87
Dochody na jedną osobę						
Do 275 zł	76	19	2	2	1	157
276-399	84	13	1	1	0	112
400-549	75	21	3	0	1	211
550-799	81	16	1	1	2	145
Powyżej 799 zł	76	20	1	2	1	176
Ocena własnych war. mater.						
Złe	76	21	1	1	2	356
Średnie	77	18	3	1	1	468
Dobre	83	14	0	1	2	212
Udział w prakt. religijnych						
Kilka razy w tygodniu	87	8	0	0	5	58
Raz w tygodniu	76	20	2	0	2	481
1-2 razy w miesiącu	77	20	1	2	1	192
Kilka razy w roku	79	16	2	3	0	210
W ogóle nie uczestniczy	77	21	0	0	1	93
Poglądy polityczne						
Lewica	76	19	2	1	1	333
Centrum	80	18	1	1	0	258
Prawica	81	17	1	1	1	224
Trudno powiedzieć	74	20	2	1	4	220

Tabela 5. W jakiej sytuacji polityk powinien ustąpić z zajmowanego stanowiska? Czy powinien złożyć dymisję, gdy **dopuszcili się oszustwa podatkowego?**

(%)

	Zdecydowa- nie tak	Raczej tak	Raczej nie	Zdecydowa- nie nie	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	66	27	4	1	2	1036
Płeć						
Mężczyźni	67	28	4	1	1	491
Kobiety	66	27	5	0	2	545
Wiek						
18-24 lat	59	33	9	0	0	148
25-34	63	28	6	2	1	183
35-44	64	30	4	1	0	189
45-54	69	27	2	1	2	229
55-64	69	27	2	0	2	113
65 lat i więcej	72	20	3	1	4	174
Miejsce zamieszkania						
Wieś	66	25	6	1	2	382
Miasto do 20 tys.	72	24	3	0	0	103
20-100 tys.	64	31	3	1	1	204
101-500 tys.	65	30	3	0	2	212
501 tys. i więcej mieszk.	67	26	4	2	1	136
Wykształcenie						
Podstawowe	66	25	5	0	4	271
Zasadnicze zawodowe	65	28	5	1	1	299
Średnie	66	29	3	0	1	379
Wyższe	70	24	2	3	1	87
Grupa społ.-zaw. pracujący						
Kadra kier., inteligencja	69	25	2	3	2	59
Prac. umysł. niż. szczebla	68	28	2	0	2	95
Pracownicy fiz.- umysł.	70	24	5	1	0	90
Robotnicy wykwalifikowani	59	27	11	0	4	85
Robotnicy niewykwalifik.	66	27	7	0	0	34
Rolnicy	63	29	3	2	3	70
Pracujący na własny rach.	69	28	3	0	0	51
Bierni zawodowo						
Renciści	70	26	1	0	2	114
Emeryci	73	20	3	0	3	196
Uczniowie i studenci	70	27	3	0	0	57
Bezrobotni	53	39	8	1	0	149
Gospodynie domowe i inni	62	32	3	2	1	39
Pracuje w:						
inst. państw., publicznej	66	28	4	0	2	146
spółce właścicieli						
prywatnych i państwa	63	34	4	0	0	72
sekt. pryw. poza rolnict.	69	24	4	1	1	207
prywatnym gosp. rolnym	66	28	3	1	2	87
Dochody na jedną osobę						
Do 275 zł	61	30	6	1	1	157
276-399	71	22	6	1	0	112
400-549	63	33	3	0	1	211
550-799	74	21	4	0	0	145
Powyżej 799 zł	64	28	5	1	2	176
Ocena własnych war. mater.						
Złe	64	28	5	1	2	356
Średnie	67	26	5	0	1	468
Dobre	66	29	2	1	2	212
Udział w prakt. religijnych						
Kilka razy w tygodniu	77	14	3	1	5	58
Raz w tygodniu	67	27	4	0	2	481
1-2 razy w miesiącu	61	31	5	0	2	192
Kilka razy w roku	65	27	6	2	1	210
W ogóle nie uczestniczy	65	30	3	1	1	93
Poglądy polityczne						
Lewica	65	27	5	1	1	333
Centrum	68	29	2	0	0	258
Prawica	68	26	4	1	0	224
Trudno powiedzieć	63	27	5	0	5	220

Tabela 6. W jakiej sytuacji polityk powinien ustąpić z zajmowanego stanowiska? Czy powinien złożyć dymisję, gdy **publicznie powiedział nieprawdę?**

(%)

	Zdecydowa- nie tak	Raczej tak	Raczej nie	Zdecydowa- nie nie	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	51	33	10	2	5	1034
Płeć						
Mężczyźni	50	34	10	3	4	490
Kobiety	52	32	9	1	5	544
Wiek						
18-24 lat	38	46	9	2	6	148
25-34	51	35	10	2	1	183
35-44	49	34	10	1	5	188
45-54	48	33	11	4	4	227
55-64	60	25	11	1	4	113
65 lat i więcej	63	23	7	0	6	174
Miejsce zamieszkania						
Wieś	53	32	9	1	4	381
Miasto do 20 tys.	51	35	10	0	4	103
20-100 tys.	56	32	6	1	5	204
101-500 tys.	47	32	11	4	5	212
501 tys. i więcej mieszk.	42	37	13	4	3	135
Wykształcenie						
Podstawowe	56	28	8	1	7	271
Zasadnicze zawodowe	54	33	8	2	3	298
Średnie	44	37	12	2	4	378
Wyższe	53	33	9	2	3	87
Grupa społ.-zaw. pracujący						
Kadra kier. i inteligencja	52	29	14	2	3	59
Prac. umysł. niż. szczebla	44	42	11	2	1	95
Pracownicy fiz.- umysł.	57	29	13	1	0	90
Robotnicy wykwalifikowani	51	30	13	1	5	85
Robotnicy niewykwalifik.	40	51	2	0	6	34
Rolnicy	47	36	9	1	7	70
Pracujący na własny rach.	45	39	3	8	5	51
Bierni zawodowo						
Renciści	55	32	5	1	7	114
Emeryci	63	22	9	0	5	196
Uczniowie i studenci	45	34	14	4	3	57
Bezrobotni	44	37	9	3	7	149
Gospodynie domowe i inni	40	45	13	2	1	37
Pracuje w:						
inst. państw., publicznej	52	33	9	2	4	146
spółce właścicieli						
prywatnych i państwa	46	44	8	2	0	72
sekt. pryw. poza rolnict.	51	34	11	2	2	207
prywatnym gosp. rolnym	49	34	7	1	9	86
Dochody na jedną osobę						
Do 275 zł	50	35	10	3	3	155
276-399	61	25	11	1	1	112
400-549	50	34	13	1	3	211
550-799	57	29	7	1	6	145
Powyżej 799 zł	47	37	8	3	4	176
Ocena własnych war. mater.						
Złe	53	29	11	2	5	353
Średnie	52	33	8	1	5	468
Dobre	46	39	11	3	2	212
Udział w prakt. religijnych						
Kilka razy w tygodniu	62	21	7	0	10	58
Raz w tygodniu	52	34	8	1	5	481
1-2 razy w miesiącu	53	36	7	2	2	190
Kilka razy w roku	47	31	13	5	3	209
W ogóle nie uczestniczy	45	32	15	3	5	93
Poglądy polityczne						
Lewica	47	34	12	1	5	332
Centrum	50	35	10	2	3	257
Prawica	58	30	8	2	1	224
Trudno powiedzieć	51	31	7	2	8	220

Tabela 7. W jakiej sytuacji polityk powinien ustąpić z zajmowanego stanowiska? Czy powinien złożyć dymisję, gdy zdradzał żonę/męża? (%)

	Zdecydowa- nie tak	Raczej tak	Raczej nie	Zdecydowa- nie nie	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	20	17	36	20	8	1036
Płeć						
Mężczyźni	16	17	37	22	8	491
Kobiety	24	16	35	17	9	545
Wiek						
18-24 lat	12	15	43	24	7	148
25-34	17	18	34	22	8	183
35-44	15	14	46	17	8	189
45-54	23	17	32	19	10	229
55-64	22	15	36	18	8	113
65 lat i więcej	29	20	25	17	9	174
Miejsce zamieszkania						
Wieś	23	20	33	16	9	382
Miasto do 20 tys.	26	13	41	11	9	103
20-100 tys.	19	15	35	21	10	204
101-500 tys.	17	15	36	22	10	212
501 tys. i więcej mieszk.	12	16	40	30	2	136
Wykształcenie						
Podstawowe	25	15	35	16	8	271
Zasadnicze zawodowe	19	21	33	18	9	299
Średnie	19	13	39	22	8	379
Wyższe	11	25	36	24	4	87
Grupa społ.-zaw. pracujący						
Kadra kier., inteligencja	11	23	27	29	10	59
Prac. umysł. niż. szczebla	17	14	44	22	3	95
Pracownicy fiz.- umysł.	20	16	44	12	7	90
Robotnicy wykwalifikowani	22	13	44	13	8	85
Robotnicy niewykwalifik.	13	31	18	23	15	34
Rolnicy	26	8	41	17	9	70
Pracujący na własny rach.	10	26	32	23	8	51
Bierni zawodowo						
Renciści	37	14	23	11	15	114
Emeryci	22	20	31	18	9	196
Uczniowie i studenci	21	9	45	20	4	57
Bezrobotni	10	16	40	29	4	149
Gospodynie domowe i inni	15	16	36	20	13	39
Pracuje w:						
inst. państw., publicznej	16	20	37	21	6	146
spółce właścicieli						
prywatnych i państwa	19	13	48	12	8	72
sekt. pryw. poza rolnict.	15	19	35	23	8	207
prywatnym gosp. rolnym	22	11	42	13	11	87
Dochody na jedną osobę						
Do 275 zł	21	15	42	14	8	157
276-399	24	13	36	20	7	112
400-549	23	20	32	17	8	211
550-799	22	12	31	28	7	145
Powżej 799 zł	15	14	43	22	6	176
Ocena własnych war. mater.						
Złe	24	14	37	17	8	356
Średnie	19	18	36	19	8	468
Dobre	16	18	34	23	9	212
Udział w prakt. religijnych						
Kilka razy w tygodniu	32	16	26	15	11	58
Raz w tygodniu	23	20	34	14	9	481
1-2 razy w miesiącu	17	15	40	19	10	192
Kilka razy w roku	16	14	37	28	5	210
W ogóle nie uczestniczy	15	11	37	31	6	93
Poglądy polityczne						
Lewica	14	13	41	24	7	333
Centrum	22	18	34	18	8	258
Prawica	22	20	33	20	5	224
Trudno powiedzieć	24	16	33	14	13	220